För Sverige nya Coleoptera. XI.

Av

THURE PALM

1. Bledius Larseni V. Hansen.

Vid Indalsälven, i Fors och Ragunda socknar av Jämtlands län, har jag vid flera tillfällen i juli och augusti tagit en storvuxen, mörkfärgad *Bledius*, som ej alldeles liknar någon förut känd svensk art. Den förekommer i slamsand med grönalger på nästan helt vegetationslösa stränder, som efter högvattnet på våren kommit att ligga ett stycke ovanför vattenlinjen. Några av exemplaren ha granskats av höjesterestsdommer Victor Hansen, som anser, att de äro identiska med den danska arten *Larseni*, beskriven i Ent. Medd. 1940, p. 581—584. Sannolikt förekommer arten också flerstädes vid Klarälven i Värmland, där dr C. H. Lindroth och förf. funnit liknande exemplar tillsammans med andra *Bledius*-arter.

2. Bledius Kutsae E. Kangas.

I slutet av juni 1947 2 ex. (det. auktor) i Abisko-trakten (björkregionen), varav det ena på en flytjordslokal (moränmark) tillsammans med *Bledius lativentris* A. Janss., *Bembidion grapeioides* Munst., *Morychus dovrensis* Munst. och *Hypnoidus algidus* J. Sahlb., det andra på en slamsandbank med talrika *Bledius arcticus* J. Sahlb. och *Poppiusi* Bernh.

3. Bledius Bernhaueri Popp.

Den 28/6 1947 1 ex. (det. E. Kangas) i Abisko-trakten (björkregionen) i driftrand på sandstranden av Torne träsk strax väster om Abiskojokks mynning.

4. Gyrophaena pseudonana A. Strand.

Vid genomgången av ett stort material av *Gyrophaena nana* Payk., som den 6/9 1946 insamlades i små gula skivsvampar av släktet *Hypholoma* vid basen av torra gråalar (*Alnus incana*) på fuktig ängsmark vid Indalsälven i Jmt: Ragunda socken, erhölls också en ♂ av *Gyrophaena pseudonana* A. Strand.

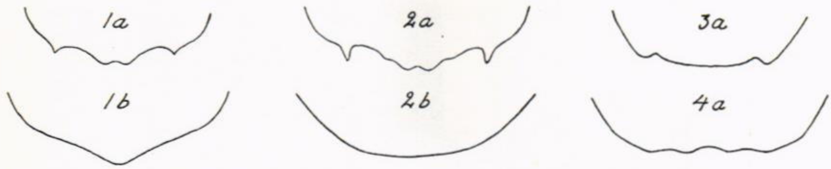

Fig. 1. *Atheta Strandi* G. Bck. — Fig. 2. *A. planifrons* Waterh. — Fig. 3. *A. inhabilis* Kr. — Fig. 4. *A. arcana* Er. — a. 8. tergitens bakre kant hos ♂. — b. 6. sternitens bakre kant hos ♂. — Orig.

Arten, som är beskriven i Norsk Ent. Tidskr. B. V. H. 3, 1938, p. 108—109, står *nana* mycket nära, men skiljer sig från denna genom 5—6 punkter i halssköldens längdrader (hos *nana* vanligen 3) och genom annan penisform. *G. pseudonana* är förut tagen på flera platser i Norge samt även känd från Finland och Schweiz.

5. **Atheta (Aloconota) planifrons** Waterh.

Sammanlagt 3 ♂♂ och 2 ♀♀ ha vid olika tidpunkter (15/5, 20/6, 27/7, 1/8) somrarna 1948—49 tagits på finmo i ett jordschakt ej långt från Indalsälven vid Stadsforsen i Fors socken (Jmt). Exemplaren syntes vara vinddrivna och hörde sannolikt hemma på någon ännu oupptäckt lokal vid älven eller något av dess biflöden.

A. planifrons är mycket nära besläktad med *A. Strandi* G. Bck. Båda arterna beskrivas och jämföras i en uppsats av dr G. Benick i Norsk Ent. Tidskr. B. V. H. 3, p. 100—102. De viktigaste skillnaderna gälla halssköldens form och glans samt täckvingarnas punktering. Säkrast kännas hanarna igen på 8. tergitens och 6. sternitens utseende (fig. 1—2). Även penisbyggnaden synes vara väsentligt olika hos de båda arterna.

I de nordiska länderna känner man *A. planifrons* förut blott från Sydnorge. Arten förefaller att vara boreal, medan fynden av den närstående *Strandi* peka på en uteslutande subarktisk utbredning för denna art. I Abiskoområdet har jag tagit flera *Strandi*-exemplar på fin slamsand vid Nissonjokk. De uppehöllo sig under torra videlöv, som råkat hamna i små gropar på sandbankarna.

6. **Atheta (Anopleta) inhabilis** Kr.

♂ och ♀ anträffades den 15/7 1948 tillsammans med *A. arcana* Er. i Lpl.: Malå socken under barken av en stående, bränd torrbjörk med övergivna *Scolytus*-gångar. I samma björk levde *Rhagium inquisitor* L., *Saperda scalaris* L., *Dendrophagus crenatus* Payh., *Platyrrhinus resinosus* Scop., åtskilliga *Corticaria*-arter m. fl. Trädet stod alldeles fritt på ett hygge, som några år tidigare löpbränts.

A. inhabilis är överallt en mycket sällsynt trädart. Från Finland

Fig. 5. Bränd björk, på vilken *Thymalus subtilis* Reitt. anträffades. De mörka fläckarna på den blottade veden äro mögelbildningar förorsakade av svampen *Trichoderma lignorum* Harz. Lpl: Malå socken. $^{13}/_{7}$ 1948. — Foto: förf.

känner man en lokal (Jakobstad: under granbark med ipider, brandskadad skog), från Norge en (Karasjok: under tallbark) och från Danmark likaledes blott en (Esbjerg: under tallbark med barkborrar). Arten liknar *arcana*, men skiljes från denna genom mindre kroppsstorlek, större och bredare huvud samt nästan utsuddad, ytterst gles och fin punktur på halssköld och täckvingar. Hanen har, i motsats till *arcana*, 7. och 8. tergiterna fint korniga baktill och dessutom annan kontur på 8. tergitens bakkant (fig. 3—4).

7. **Plectophloeus nitidus** Fairm.

Sk.: Skäralid den 29/8 1949 3 ex. vid sållning av murkna bokstubbar, där de levde i sällskap med bland andra *Bibloporus bicolor* Denny, *Euplectus piceus* Motsch., *Karsteni* Reich., *punctatus* Muls., *Tomlini* Joy och *decipiens* Raffr. Även de tre sistnämnda arterna synas enligt Cat. Col. 1939 ej tidigare ha tagits i Skåne.

Plectophloeus nitidus kännes relativt lätt igen på den nästan opunkterade, starkt glänsande översidan och på avsaknaden av längdlinjer på tergiterna. I våra grannländer är arten förut funnen på Själland, där den anträffats i gamla ekar och en gång i murket tallvirke. De skånska exemplaren överensstämma alldeles med ett danskt jämförelseexemplar.

8. Thymalus subtilis Reitt.

Detta är en art, som kunde väntas förekomma i nordligaste Sverige, och under resor dit har jag ofta sökt den. Men först den 13/7 1948 lyckades det mig att finna ett ex. nära Malå kyrkby i Lappland, där det i sällskap med *Cryptophagus corticinus* Thoms. samt *Corticaria*- och *Enicmus*-arter anträffades på en hyggestrakt under barken av en sommaren förut genom brand dödad 12 cm. grov glasbjörk (fig. 5). Skalbaggarna uppehöllo sig på ett slags grönaktiga mögelbildningar, som ofta bruka uppträda på brandskadade lövträd och som i detta fall hade förorsakats av svampen *Trichoderma lignorum* Harz (det. E. Ingelström). Två andra *subtilis*-ex. togos en månad tidigare samma sommar av Nils Höglund på björktickor vid Vittangi i Torne Lappmark.

Prof. Harald Lindberg har i Not. Entom. 1937, p. 20—23, utrett *Thymalus*-arterna *limbatus* Fabr., *Aubei* Leveillé och *subtilis* Reitt., och i likhet med honom måste jag anse *subtilis* vara en från *limbatus* väl skild art. Enligt Lindberg avviker *subtilis* från *limbatus* genom smalare, mera långsträckt kroppsform, mycket finare och tätare punkterade samt närmare varandra belägna elytrastrimmor, vilka på mitten av vardera täckvingen äro mycket oregelbundna, så att de knappast verka som punktstrimmor, mycket smalare kant på elytra samt något kortare antenner, vilket särskilt gäller 6. leden.

De svenska exemplaren stämma väl överens med denna beskrivning, men äro dessutom, med undantag av kanterna på elytra och thorax, något mörkare i färgen än *limbatus*, nästan metallglänsande, och ha kantsömmen vid suturen tydligt upphöjd samt i främre delen på 4., 6. och 9. täckvingmellanrummen antydan till ribbor eller åsar. Enär alla tre exemplaren äro honor, ha de hanliga genitalierna hos *subtilis* och *limbatus* ej kunnat jämföras. De honliga lämnade ej någon ledning vid artuppdelningen.

Thymalus subtilis är visserligen beskriven från Kaukasus, men senare fynd, särskilt de fennoskandiska, visa, att artens huvudutbredning i förhållande till oss är ostlig, sannolikt med tyngdpunkten i norra Ryssland och Sibirien. Den är i de nordiska länderna uteslutande funnen i de nordligaste delarna av Finland, Sverige och Norge och har dit säkerligen invandrat österifrån. *Thymalus limbatus* är däremot en sydlig invandrare, av vilken jag sett beläggex. nordligast från Hälsingland. I Cat. Col. 1939 upptagas för *limbatus* även Jämtland och Lappland, vilket enligt dr Jansson grundar sig på av honom granskade exemplar från dessa landskap. Sålunda skulle de båda arternas utbredning i Sverige, i motsats till förhållandet i våra grannländer, till en del sammanfalla.

9. Nanophyes Sahlbergi Sahlb.

I en samling gotländska skalbaggar, som fältassistent Nils Höglund skickade mig för bestämning, fanns ett exemplar av *Nanophyes Sahl-*

bergi, taget i vinddriftmaterial på Fårön den 9/6 1948. Ett annat anmärkningsvärt fynd från samma lokal var *Trogophloeus obesus* Kiesw., av andra samlare under senare år också anträffad i Skåne och Uppland.

I Svensk Ins. fauna 9. 2, p. 108, har prof. Aurivillius medtagit *Nanophyes Sahlbergi* under motiveringen »uppgiven såsom tagen i Sverige». Sannolikt har han därvid haft i tankarna en uppgift i Seidlitz: Fauna Baltica 1891, där det omtalas, att arten skulle finnas i Finland och Sverige. I Cat. Col. 1939 har den emellertid strukits som svensk, förmodligen därför, att något beläggex. ej förelegat och för att de svenska utbredningsuppgifterna i Seidlitz ibland visat sig vara mindre tillförlitliga.